

LIBRI II. SECTIO II. CAPUT V.

De

Antidotis specialibus.

QUæ hætenus diximus de effectu & remediis venenorum in corpore, eadem quoque illustrari possunt, si antidota, suis venenis opposita breuiter spectemus. Duo vero mota circa hæc attendemus, facta duplici diuisione: Aut enim 1. venena sunt incognita, aut nota; 2. Aut mineralia, aut animalia, aut vagetabilia.

Incognita si fuerint dubiis effectibus, facile tamen dignoscendis, si vel agendi modum intueamur, an ardore circa ventriculum sint infamia, an vitalia magis perant, an stuporem vel quasi inducant turbulentum; lex generalis in scholis medicis obtinet, vt communi potius expulsio vel defensio vtamur, quam nullo. Notis vero sua quibusuis opponenda remedia; debita qualitati excessiuæ & corpori vim inferenti.

Non temere credendum, vt de venenis sic de antidotis quoque scribentibus, vnde vastitas maxima & confusio cum ignorantia enata sunt.

In primis ergo ex dictis superius hypothesibus ad triplicia venena, triplex erit antidotorum ratio, & quidem VENENIS MINERALIBVS generalem præbent antidotum, *quacunque corrosiuitati sunt opposita*, adæquate vomitoria, quæ exturbando mature operationem illorum sufflamant & impediunt statim. Opposita corrosiuitati duo laudantur & celebria vsu sunt, (1.) pinguis, quibus inuisari & obtundi particule acres, salinæ, quibus & oblini parietes ventriculi possint, itaque defendi ac muniri, v. g. oleum amygd. d. butyrum, hoc præseruatiue, illud & curatiue. Hinc tum ad operationes metallicas commendatur panis butyro illitus, vt sumatur prius, quam labores ineantur, tum ad chemicas quoque præparatas, aliasque idem multis consuetum est.

(2.) Præcipitantia & acorem corrosiuum infringentia, quo nomine crystallus a *Sennerto* aliisque, tanquam vnica & præcipua antidotus, contra H_2SO_4 & HNO_3 , quæ instar omnium, sunt,

sunt, vt & contra ∇ laudatur, quo de exemplum habet *Heerius*, & nos obseruauimus & curauimus quoque studiosum, qui istam loco ∇ ni hauserat, (1.) dato puluere crysalli preparata, (2.) emulsione temperante, (3.) iusculo auenaceo &c. Commendatur, vero ad \mathfrak{z} . pondus cum \circ amygd. d. Idque tanto magis, quod eadem crysallus porracei ac æruginosi humoris, seu bilis acido confermentata, proprium & præcipuum habetur remedium a medicis probatoribus, quos inter præcipui sunt *Lang. in Epist. & Fr. Valeriola l. 4. enarr. 3. p. 536.* & *Poterius* tribuit crysallis naturam famelicam vel esurinam, qua aliorum acrimoniam vel aciditatem in se absorbendo, egregie se saturant, *pharmac. pag. 1. 2. p. 523.*

Notanter vero addendum est, habere quidem locum & prodesse crysallum in leuiori casu, minus in grauiori, neque enim subigi vomitu non eductum medicamentum æque hoc opposito remedio potest.

Sin alia quoque metallica venenosa qualitas, velut extraordinaria vel comitans, sit corrigenda, itidem hæc præsidia habent locum, non neglectis tamen tunc vniuersalibus quoque antidotis; quando in alteram classem communem quasi fermentatiuorum secedunt, vel potius accidentario seu secundario coniunctam habent. Legi hanc in rem meretur liber egregius *Samuel Stockhusii de lithargyrii fumo noxio morbifico, eiusque metallico frequentiori morbo, vulgo dicto die Hüttenfager oder Hüttenrauch* in quo probare satagit, morbum, obstructionem alui tanquam præcipuum symptoma coniunctum habentem, non fieri ab arsenico p. 28. non a \mathfrak{z} io, nec a Δ e vel Θ lo, sed vnice a fumo hni. Speciatim, vero pingua per os præbita felicissime operari; Id, ait, hætenus luculentissime comprobauit experientia, p. 104. Et in appendice de *Asthm. montano* p. 50. oleosa & pingua vnice latius commendat.

Reliqua huius classis pro speciali noxa, qua agunt in corpus, etiam specialia habent antidota, quod in reliquis quoque dicemus regnis. Sic \mathfrak{z} ea cuperosa ventriculum exsoluens vis antemetictis, inprimis acidis, corrigitur. Curauimus foeminam qua grossum deglutauerat, spiritu Θ is subinde dato, vnde conqueiuit feliciter

citer sapor cuperosus in ore, & alia accidentia. Idem valet de saturninis, vti exempla plura collecta dedimus anno III. Ephem. Germanic. obs. 141. Tacemus & alia & alia minorum gentium.

VENENIS ANIMALIVM optima sunt, quaecunque fermentatiuum venenum illatum explodentia actiuiora, & secundario accida figentia. Sic demorsus quis sit a vipera, cane rabido, aranea, extemplo datur theriaca Ra bezoardica, oruietanum, vt arceatur fermentatiua vis, etiam in minimo consistens. Vtque hęc interius conueniunt, ita & pars affecta statim consimili sine curanda, eluendo vulnus theriacalibus, ruta, +o &c. quod superius iam inuimus.

Not. vero (1.) diuersa esse venena animalium, ratione graduum & ledendi modi, vnde & alia aliis facilius superantur antidotis, tanto magis vero curanda vel attendenda noxia vis, quanto est maior ipsa. Sic non confundendum est venenum serpentis & viperæ, imprimis fœminæ. Siquidem mas duos habet dentes vncinos, fœmina quatuor, qui quantum lædere vel aculeo suo possint, facile ex autopsia colligi potest.

(2.) Proprio antidoto, ex ledentibus animalibus desumpto, fidentum aque non esse. Solent curationis loco, tum præseruationis quoque hæc talia commendari, vt per symbolismum seu magneticam suam similitudinem auferatur venenum, opposita carne v. g. canis rabidi, vel, quod nonnullis placuit, iecore ipso comesto. A perticulari enim & hoc loco ad vniuersale non valet consequentia. Deinde & hic causæ & remedia probe examinanda. Scorpiion. ad proprios ietus laudatur, sed magis vt remedium secundarium, demulcens partem, quod omnia pingua faciunt, non neglecta theriaca; scorpionum etiam venenum respectiue mitius est, vnde videmus innoxie oleum assumere quoroplurimos in calculo & alias. Nec ineptum fuerit statuere sal volatile animalis oleosum, alias sibi relictum venenosum, ob hanc olei oliuarum additionem alteratum vires fortiri discutiendi maiores, siue insignes. Si causam attendamus, res clara est.

(3.) Carnem viperinam in specie talismodi magnetismo non pollere. Vt ut enim agat in corpus, sit sudoriferum & demulcens remedium egregium, debilior tamen est, quam vt sola ferment-

fermentum peregrinum excludat, citra additionem aliorum. In carne viperina non consistit venenum; Ergo nec id attrahere potest, multo minus vero præseruat, vt a morsu tutus sit, qui cum puluerem sumserit. Fit id omne, si feliciter res cadat, per accidens, quatenus audaciusprehendunt illa animalia, & quando eadem offendunt torpidiora, non irritata prius. Consulimus sæpius captores viperarum, an vllum aliquod deprehenderint inde auxilium vel præseruatium, sed semper asseruere contrarium, cautiore & cadidiores, Magis astu, quam fortitudine, seu audacia apprehendendi promiscue, capiuntur hæc bestiola; Vnde opinio hæc orta sine dubio ab illo putatitio experimento, quod serpentes ceperint innoxie, præsumto serpentum puluere. Ista vero vanissima est persuasio & fallacia, serpentum enim venenum respectu viperarum quasi nullum est, vnde serpentum captoe quæsitus, num reuera hoc fretus puluere assumto tractaret innoxie serpentes, an vero per se magis innoxii sint serpentes, accedente præsertim, per consuetudinem, habitu & audacia maiore; falsus est, hoc ipsum posterius esse verissimum, & hanc in rem iussit tuto imitari hoc ipsum. Qui vero confundunt viperam cum serpente, næ maximo cum suo periculo experiuntur quantum distent. Insignissima quædam persona cum serpentibus tractandis assueta esset offensam viperam cordatissimeprehendit, putans tutam se fore, quod perinde esset an serpens an vipera caperetur, sed insiictum vulnus grauissima post se symptomata trahens, cum metu gangranæ ipsius, aliud docuit.

(4) *Neque etiam magnetibus venenorum alia tuto fidendum esse.* Non solum Galenus dudum lib. 1. de facultat. natur. cap. 14. scripsit, dari medicamenta nonnulla, quæ venenum eadem ratione attrahant, qua magnes ferrum; sed & recentiores non pauci id asserunt prompte & experimentis id demonstrare conantur. Inprimis laudandi sunt lapides serpentum Indiæ orientalis, quos Cobras de Cabelo dicunt Lusitani. Hos tanquam probatæ fidei experimentum inseruire statuunt, & securissimi antidoti loco, si imponantur morsui viperarum, aspidum & quorumcunque aliorum animalium morsu vel ictu interficientium, & vulneri

sagittarum venenatarum. Adhærere lapides applicatos tali vulnere tenacissime, nec prius dimoueri, quam omne venenum sugendo imbiberint, quo facto sua sponte soluti in terram cadant, omni deleto veneni caractere. Describit hos ipsos cum dictis latius & depictos exhibet *Fr. Redi in experim. natural. p. 5.* & contra *Kircherum* aliosque experimentis certis demonstrat, tum nullum in istis lapidibus subsidium aduersus venenum viperarum & scorpionum esse, *p. 14. & 80.* tum eosdem tenaciter vulneribus æque venenosis ac non venenosis adhærere, *p. 86.* Hæc ipsa cum sint verissima, & a viro docto & peritissimo scrutatore rerum naturalium profecta, non dubitandum de eo amplius est, quicquid etiam alii in contrarium statuant. Nullibi obscurior veritas, quam quæ ex longinquo adfertur.

Speciatim *cantbaridum* antidotum præsentaneum præbet lac, natium & artificiale. Si minori dosi dentur, bene est, neque effectus sinister inde timendus, vt in rot. stimul. Myns. sin paulo maiori dosi idem fiat, ardor vrinæ, & mictus cruentus ipse promte inde consurgit, quale exemplum *Langius l. 1. epist. 47. vna cum curatione recenset, id quod ipsi quoque nos cum veritate respondere, experientia comperimus.*

Similium vero aliorum, vt & in quibusuis regnis, eadem est ratio, neque enim nostri instituti ratio patitur, vt ad omnia iam digrediamur amplius.

Denique *VENENA VEGETABILIA principaliter acida, adæquate reliqua domant.* Effectum puta venenosum præcipuum, vaporosum, & consequenter quoque inde producta alia, exceptis specialiori coniuncta qualitate gaudentibus. Acida quippe, maxime + simpl. & destillatum sulphur vaporosum domant, mucilaginem peregrinam annihilant, & coniuncta symptomata alia tollunt.

De *belleboro* vero aliisque, speciali noxa alia infamibus, non attinet plura addere.